

KUN. TEOL. LIC. LIONGINAS VIRBALAS, SJ

Teologijos licenciatas

VYSKUPO VINCENTO PADOLSKIO

„KELIONĖ Į ŠVENTĄJĄ ŽEMĘ“

Straipsnyje apžvelgiami vysk. V. Padolskio kelionės į Šventąją Žemę prisiminimai, kurie gretinami su kitais panašių piligriminių kelionių aprašymais lietuvių kalba ir šiandienine Palestinos padėtimi. Po studijų Friburge ir Romos Biblijos institute V. Padolskis tiek mokslinio susidomėjimo vedamas kaip Šventojo Rašto specialistas, tiek maldingumo skatinamas vyko į Palestiną susipažinti su Šventojo Rašto ir Jėzaus gimtąja žeme. Turime išleistą tik pirmąją kelionės išpūdžių dalį. Beveik pusę jos užima maršruto per įvairius kraštus iki Šventosios Žemės aprašymas. Kitose dalyje pateikiamas ekskursijų Sirijoje ir Galilėjoje išpūdžių ir aplankytų vietų komentaras. Nors Jeruzalėje V. Padolskis praleido penkias savaites, tačiau, jausdamas šio miesto svarbą ir šventųjų vietų gausą, matyt, norėjo jį aprašyti atskiroje dalyje, bet jos taip ir neišleido.

Kelionės aprašymą pajvairina paties autoriaus darytos fotografijos. Aprašydamas lankomus miestus autorius naudoja progą plačiau papasakoti su jomis susijusias Šventojo Rašto istorijas, pamini archeologinius atradimus, anuometinio Palestinos gyvenimo kasdienybę ir aktualijas. Iš kelionės aprašymo matyti istoriškai susiformavusi Katalikų Bažnyčios vienuolių veikla Šventojoje Žemėje. V. Padolskis visoje kelionėje jautėsi kaip kunigas piligrimas, dažnai mini, kokioje koplyčioje ar bažnyčioje galėjo aukoti šv. Mišias. Ilgesnį laiką užsienyje praleidusiam autoriui kelionėje matomi vaizdai priminė Lietuvos vietas, žmones, jų pamaldumą, istoriją. Vysk. V. Padolskio pastaba, kad jo lankomas kraštas, patyręs daugybę istorijos audrų, bet tuomet ramus, praėjus septyniems dešimtmečiams, deja, vis dar lieka kaip trokštama viltis bei neįgyvendintas siekis.

Minėdami praeities žmonių sukaktis, stengiamės dar kartą žvilgtelėti į jų gyvenimą, geriau jį pažinti, iš tolimesnės perspektyvos įvertinti nuveiktus darbus. Tokiomis progomis lankomos su jų gyvenimu susijusios vietos ar net atidengiamos memorialinės lentos ten, kur šie žmonės gimė ar daugiausia darbavosi. Šiais metais minime šimtąsias Lietuvių katalikų mokslo akademijos atkūrėjo tremtyje vyskupo Vincento Padolskio gimimo metines. Šia proga taip pat galime pereiti jo takais. Per savo neilgą gyvenimą jisgebėjo nemažai nukeliauti ir pailstume bandydami per valandėlę įveikti jo išmatuotus kilometrus. Tačiau yra viena ypatinga kelionė, kurią tikrai verta

prisiminti dėl kelių priežasčių. Visų pirma, vyskupas **Padolskis** pats ją aprašė ir todėl geriausiai bei smulkiausiai apie ją žinome. Antra, ši kelionė išsiskiria iš visų kitų savo ypatingumu kiekvienam krikščioniui, nes tai kelionė į Šventąją Žemę.

Šventųjų vietų lankymas nėra naujas dalykas. Žinome, kad krikščionys į ten vykdavo jau II amžiuje. Tokios maldininkų kelionės, ypač į Palestiną, tapo itin populiarios **Konstantinui** Didžiajam 313 m. Milano ediktu suteikus teisę krikščionims laisvai išpažinti savo tikėjimą. 324 m. į Jeruzalę ir Betliejų nukeliavo **Konstantino** motina Šv. **Elena** (apie 255–330). **Jėzaus** gimtosios vietos, jo kojų pėdsakais ir krauju paženklinta žemė traukė visų amžių **Kristaus** sekėjus, kurių ne vienas savo išpūdžius išdėstydavo raštu. Seniausias žinomas maldininkų kelionių dienoraštis yra „Burdigalos vadovas“¹. Ankstyvųjų krikščionių mąstysena ir pamaldumas gyviausiai atskleista IV a. pabaigos iš Pietų Galijos arba iš Galicijos kilusios maldininkės **Egerijos** „Kelionės dienoraštyje“², kuris teikia neįkainojamą informaciją krikščioniškosios liturgijos, archeologijos, tipografijos ir kalbotyros bei ano meto Palestinos istorijos tyrinėtojams.

Turbūt pirmasis (bent jau žinomas) Lietuvos maldininkas, nuvykęs į Šventąją Žemę, buvo Radvila **Našlaitėlis**, 1583 m. savo kelionės išpūdžiais pasidalijęs su kitais³.

Po jo turime Amerikoje, Bruklino vyskupijoje dirbusio kun. J.A.**Pauliu**ko aprašytą jubiliejinių 1925-ųjų metų kelionę į Afriką, Palestiną ir Europą, įskaitant ir Lietuvą. Surinkęs savaitraštyje „Garsas“ spausdintus straipsnius ir papildęs gausiomis iliustracijomis autorius jas išleido atskira knyga⁴.

Po 7-erių metų, 1932 m. čia apsilankė kitas kunigas – V.**Padolskis**, ką tik Romoje baigęs studijas Šventojo Rašto institute. Jo išpūdžių knyga marijonų išleista 1938 metais⁵. Panašiu metu po šį kraštą važinėjo dar vienas lietuvis – Antanas **Poška** (1903–1992), savita nuotykių ieškotojo ir žurnalisto plunksna aprašęs kelionę. Tiesa, jo knyga pasirodė tik 1996 m.⁶

Bibliistas, Šventojo Rašto vertėjas Antanas **Rubšys** savo dažnas keliones į biblines žemes XX a. viduryje aprašė jam būdingu patraukliu stiliumi, derindamas asmeninius keliautojo išpūdžius su siekiu skaitytojui padėti su-

¹ *Itinerarium Burdigalense*, 333.

² Fragmentas išspausdintas „Naujajame židinyje“, 1995, Nr. 7–8.

³ M.K.Radvila **Našlaitėlis**, *Kelionė į Jeruzalę*, Vilnius: Mintis, 1990.

⁴ J.A.**Pauliukas**, *Kelionės išpūdžiai*, Brooklyn, New York, 1926.

⁵ V.**Padolskis**, *Kelionė į Šventąją Žemę. Iš Romos į Jeruzalę*, d. 1, Marijampolė, 1938.

⁶ A.**Poška**, *Judėjos slėniais ir aukštumomis*, Vilnius: Džiugas, 1996.

prasti pačią Šventąją istoriją. 1982 m. *Krikščionio gyvenime* leidyklos knygų serijoje pasirodęs jo kelionės aprašymų tomelis, pakartotinai išleistas Lietuvoje⁷, papildytas 2-ąja ir 3-iąja dalimi⁸, sekant apaštalų takais, išlieka viena vertingiausių lietuvių kalba parašytų Šventosios Žemės studijų.

Po nepriklausomybės atgavimo atsivėrusios Lietuvos sienos paskatino keliauti ne tik ieškant verslo ryšių, bet ir sekant Įsikūnijusio Žodžio, Dievo ir žmogaus pėdomis. Kaip tik šiuo metu pasirodė dar keletas knygų apie tokias keliones: kun. Gintauto [Jankausko](#)⁹ ir kun. Kazimiero [Ambraso](#), SJ¹⁰. Jubiliejiniais metais pagausėjus maldininkų kelionių į Šventąją Žemę buvo sumanytas ir išleistas vadovas, kuris į šią šalį vykstantį žmogų supažindintų su svarbiausiomis biblinėmis vietomis, jų istorija ir krikščioniška reikšme¹¹. Deja, knygai pasirodžius Izraelyje kilę neramumai sukliudė jubiliejinių metų kelionių planus ir iki šiol neleidžia jų atnaujinti.

Grįžkime prie V. [Padolskio](#) kelionės. Po studijų Friburge ir Romos Biblijos institute, tuomet dar kunigas [Padolskis](#), prieš grįždamas tėvynėn, vyksta į Šventąją Žemę. Ši kelionė paties autoriaus įsitikinimu puikiai vainikavo jo Šventojo Rašto studijas. Savo mokslinį interesą jis taip aiškina: „Juk veik visos Šventraščio knygos pasaulio šviesą išvydo kaip tik anam mažutėly tolimam Palestinos krašte ir kad pagaliau anų laikų papročiai dar ir šiandien yra dalinai išlikę. Šventrašty yra minimos taip pat įvairios Palestinos vietovės. Jų apžiūrėjimas daug padeda patį tekstą geriau suprasti“¹². Žinoma, krikščionių ten traukia ir kiti motyvai: „Ten gimė, augo, mokė žmoniją ir mirė už ją [Kristus](#), pasaulio Išganytojas. Savo prakaitu ir krauju Jis pašventė šio krašto kelius ir takus, miestai ir kaimai girdėjo Jo dieviškus žodžius, kalnai ir uolos Jį besimeldžiantį stebėjo“¹³. „Sujungti gi mokslo tikslus su giliausiomis kiekvienos krikščioniškos sielos aspiracijomis buvo gera proga“¹⁴, – apibendrina pats keliauninkas.

⁷ A. [Rubšys](#), *Šv. Rašto kraštuose*. Putnam: Krikščionis gyvenime, 1982; A. [Rubšys](#), *Šventojo Rašto kraštuose*, Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998.

⁸ A. [Rubšys](#), *Šv. Rašto kraštuose. Apaštalo Pauliaus pėdsakais*, d. 2, Putnam: Krikščionis gyvenime, 1990; A. [Rubšys](#), *Šventojo Rašto kraštuose. Apaštalo Pauliaus pėdsakais*, d. 2, Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998.

⁹ G. [Jankauskas](#), *Šventoji Žemė*, Vilnius: Lumen, 1995.

¹⁰ K. [Ambrasas](#), *Taboro kalno šalis*, Vilnius: Katalikų akademija, 1995.

¹¹ *Šventoji Žemė: piligrimo vadovas*, parengė Lionginas [Virbalas](#), Kaunas: UAB „Judex“, 2000.

¹² V. [Padolskis](#), *Kelionė į Šventąją Žemę*, p. 10.

¹³ Ten pat, p. 10–11.

¹⁴ Ten pat, p. 11.

Šventojo Rašto institutas kasmet rugpjūčio pabaigoje rengdavo mokslines ekskursijas į Šventąją Žemę. Kai kurie jų dalyviai jau nuo liepos pradžios vykdavo į Jeruzalę, ten klausydavo specialių paskaitų ir lankydavo vietas, kurių buvo neįmanoma pasiekti pagrindinės ekskursijos metu. Taip kartu su kitais rengėsi keliauti ir V. Padolskis, tačiau numatytas laivo maršrutas jam netiko, mat laivas neplaukė į Konstantinopolį, o jį Padolskis pakeliui norėjo būtinai aplankyti. Todėl atsiskyręs nuo grupės jis sudėliojo savąjį maršrutą per Italiją, Jugoslaviją, Vengriją, Rumuniją, Bulgariją, Turkiją, Graikiją, Rodo ir Kipro salas.

Turime išleistą tik pirmąją kelionės išpūdžių dalį. Beveik pusę jos užima maršruto per įvairius kraštus iki Šventosios Žemės aprašymas. Kitoje dalyje pateikiamas ekskursijų Sirijoje ir Galilėjoje išpūdžių ir aplankytų vietų komentaras. Nors Jeruzalėje V. Padolskis praleido penkias savaites, tačiau jausdamas šio miesto svarbą ir šventųjų vietų gausą, matyt, norėjo jį aprašyti atskiroje dalyje, kurios taip ir neišleido. Kelionės aprašymą pajvairina paties autoriaus darytos fotografijos.

Kelionė per tarpukario pietryčių Europą didelio išpūdžio nepadarė. Apie kiekvieną aplankytą šalį, miestą V. Padolskis stengiasi pateikti istorinių ir geografinių duomenų, pajvairindamas juos tuometinės padėties apibūdinimu ir savo asmeniniais išpūdžiais. Lankomi Graikijos ir Turkijos miestai, jų istorinės, apaštalus menančios vietos autoriui labiau sužadina vaizduotę ir duoda gerą progą papasakoti Šventojo Rašto istorijas. Tai jis daro ir detaliai aprašydamas kelionę po Siriją bei Palestiną. Senieji laikai anuometiniams keliauninkams priartėja ne tik per Šventojo Rašto istorijas. Galima tik pavydėti (arba apgailestauti), kai autorius su kitais ekskursijos dalyviais senųjų Sirijos miestų vietose renka įdomesnius archeologinius radinius ir net sukaupia visą jų kolekciją. Šiuo metu įstatymai tokius „kolekcionierius“ įvertintų visai kitokiu žodžiu ir sankcijomis.

Pagrindinę ekskursiją maldininkų grupė pradeda nuo Beiruto. Pasidairę po Libano kalnus ir keletą istorinių miestų, jie leidžiasi į Siriją; jai anuomet priklausė ir dabartinis Turkijos miestas Antiochija. Sirijos dykuma, Eufratas, Damasko mūrai – tai vis biblistui be galo reikšmingos ir vaizduotę žadinančios vietos. Tačiau kelionė po jas atneša ir savo pavojų. Antai smėlio audra pakeliui iš senosios Palmyros, rūpestis dėl degalų nepasiėmusio varuotojo aplaidumo arba gąsdinantys kalnų keliai. Ir, žinoma, kasdien visus varginantis nežmoniškas karštis.

Iš Damasko V. Padolskio ir bendrakeivių kelionės maršrutas pasuko į paties Jėzaus vaikščiotas vietas. Pažintis su Galilėja jam prasidėjo nuo Ge-

nezareto ežero. Įdomus sutapimas. Kelios grupelės Lietuvos maldininkų, 1995–1997 m. apsilankiusios Šventojoje Žemėje dar prieš pradėdant vykti gausesnėms turistinių firmų organizuojamoms ekskursijoms, taip pat pirmiausia apsistodavo Tabghoje, prie ežero, ar tik ne tame pačiame pastate (arba bent šalia esančiame), kaip ir vysk. V. Padolskis prieš daugiau kaip 60 metų. Ir vieniems, ir kitiems didžiulį išpūdį paliko pati Galilėjos gamta, per du tūkstančius metų mažai pasikeitusi ir akivaizdžiai pristatanti evangelinių įvykių scenografiją.

Iš V. Padolskio aplankyto vietų kai kurios panašiai atrodo ir šiandien, pavyzdžiui, Taboro kalno bažnyčia, skirta Jėzaus Atsimainymui, Karmelio kalno vienuolynas. Tačiau atsirado ir nemažai naujo. Neliko anuomet stovėjusios kuklios ar net prastos Nazareto bažnyčios, kurią, atsiradus galimybei, pakeitė moderni bazilika, atskleidžianti tiek pačią Šventąją grotą, tiek išpūdingas anksčiau čia stovėjusių šventovių liekanas. Apie statybų planus užsimena ir pats autorius. Kafarnaumas, anuomet buvęs tik žolėmis apaugusių griuvėsių vieta, šiandien po atliktų kasinėjimų pasakoja apie kasdienį Galilėjos žvejų gyvenimą, ūkio darbus, šeimos tradicijas. O Nazaretas jau nebėra tas buvęs krikščioniškas Palestinos miestas su dviem trečdaliais gyventojų krikščionių, kaip anuomet. Senamiestyje įsikūrusius arabus šiandien apsupo ant kalvos įsikūrusio modernaus žydų gyvenamo miesto kvartalai.

Mokslo interesų turinčiam Šventosios Žemės lankytojui svarbios ne tik pačios biblinės vietos, bet ir nauji atradimai jose. Kaip tik tokie kasinėjimai jau vyko praėjusio amžiaus pradžioje. Antai senajame Megido mieste apsilankę maldininkai turėjo progos iš kasinėjimų prižiūrėtojo sužinoti apie įvairius radinius ir atkastus istorinius klodus.

Iš kelionės aprašymo matyti istoriškai susiformavusi Katalikų Bažnyčios vienuolijų veikla Šventojoje Žemėje. Žinoma, seniausią tradiciją turintys ir daugiausiai patyrę jos saugotojai buvo ir tebėra pranciškonai. Tačiau darbuojasi taip pat ir kiti, įsteigę studijų arba apaštalinius centrus: jėzuitai, kurių namuose dažnai apsistodavo keliauninkai, saleziečiai, Nazarete pradėję plačią socialinę veiklą, Karmelyje įsikūrę karmelitai ir kiti.

V. Padolskis visoje kelionėje jaučiasi kaip kunigas piligrimas. Nenuostabu, kad viena dažniausių pastabų apie vietas – kur, kokioje koplyčioje ar bažnyčioje galėjo aukoti šv. Mišias. Aprašydamas lankomus miestus jis naudoja proga plačiai papasakoti su jomis susijusias Šventojo Rašto istorijas. Šiuolaikiniuose vadovuose tokius pasakojimus pakeičia Šventojo Rašto ištraukos. Anuomet, nors ir turėdamas po ranka vysk. J. Skvirecko vertimą,

Padolskis pasirinko pasakojimą. Tai leido jam glausčiau, su norimais komentarais ir akcentais išdėstyti išganymo istorijos įvykius.

Šešerius metus užsienyje praleidusiam kunigui **Padolskiui** keliaujant dažnai kyla Tėvynės ilgesys, matomi vaizdai primena Lietuvos vietas, žmones, jų pamaldumą, istoriją. Dar žvalgydamasis į naktinio Budapešto panoramą ir pajutęs šiaurės rytų vėją, vyskupas mintimis keliauja į Lietuvą: „Jaučiau, kad jis į čia atskrido iš gimtojo krašto, iš Lietuvos, ir neapvaldomas ilgesys užgulė mane. Niekuomet nejaučiau Lietuvą taip brangią kaip dabar“¹⁵. Panašios mintys jam kyla ir Sirijos laukuose pastebėjus į pietus (o gal iš Lietuvos?) traukiantį gandrų pulką.

Įdomios kelios kitos šios kelionės sąsajos su Lietuva. Beirute apsistojęsi pas jėzuitus **V. Padolskį** nustebino lietuviškai užkalbinęs tėvas, „**Jėzaus** Širdies pasiuntinio“ arabų kalba redaktorius, mokėjęs net 22 kalbas. Jis parodė visą glėbį jo perskaitytų lietuviškų knygų. „Ypač atsidėjęs sekąs Kaune tėvų jėzuitų leidžiamą „Žvaigždę“, kuria daug pasinaudojęs savo leidžiamam laikraščiu redaguoti. Tai esąs geriausias jam žinomas šios rūšies laikraštis, paduodąs daug žinių ir trumpai. Turiu prisipažinti, šis svetimtaučio pareiškimas man, lietuviui, buvo labai malonu išgirsti“¹⁶, – komentuoja **V. Padolskis**. Vėliau **Padolskis** aprašo apsilankymą Betsano, arba Skitopolio, miesteityje, kuris istoriniuose šaltiniuose minimas dar XV a. prieš **Kristų** ir kurio titulinis arkivyskupas buvo Pranciškus **Karevičius**. Tarp žydų imigrantų, įsikūrusių Ezdrelono (Jezaelio) slėnyje, būta išeivių ir iš Lietuvos, nors su jais pasimatyti autoriui taip ir nepavyko.

Per paskutinius dešimtmečius padėtis Šventojoje Žemėje iš esmės pasikeitė. **V. Padolskio** kelionės metu Palestina dar priklausė Anglijos protektoratui, joje daugumą gyventojų sudarė arabai, o žydai kūrėsi žemdirbių gyvenvietėse, vertėsi verslais miestuose. Tačiau jau tuomet gausėjo imigrantų, grįžusių į savo protėvių žemę. Šią tendenciją pajunta ir autorius, paminėdamas, kad Tiberiadoje, Haifoje žydai sudaro ne tik daugumą gyventojų, bet jų ir toliau sparčiai gausėja. Pasakodamas apie Ezdreliono slėnio istoriją, **V. Padolskis** rašo: „Ezdreliono lyguma daug visko matė. Pasauly joks žemės sklypas neregėjo tiek kovų, kiek ji. Egiptiečiai ir asirai, izraelitai ir filistiečiai, graikai ir romėnai, mongolai ir turkai, kryžiuočiai ir arabai čia kovojo už valdžią priešakinėje Azijoje. Neretai čia buvo sprendžiamas Afrikos ir Europos likimas. Čia grūmėsi ir Napoleonas, pagaliau Didžiojo karo metu

¹⁵ Ten pat, p. 57.

¹⁶ Ten pat, 150-151.

kovojo anglai ir turkai. Vis tai netolima praeitis. Žemė, tiek praleidusi audrų, šiandien rami“¹⁷.

Žinoma, autorius negalėjo žinoti, kokios kovos dar laukia šios žemės, ypač 1948 m. arabų–žydų karas. (Kaip negalėjo žinoti ir to, kad jo knygoje išsakytas rūpestis dėl SSRS gyvenančių žmonių, kurie „persekiojami už tikėjimą, už sąžinės laisvę, pasilikę be žmogiškų teisių ir be pragyvenimo šaltinių“¹⁸, skaudžiai palies jį patį ir visą lietuvių tautą.) Tai gyva visos Šventosios Žemės istorija, iki šiol tebesitęsianti ne tik naujais atradimais, šventąsias vietas menančiais statiniais, bet ir senais nesutarimais, kraujo liejimu. Nė vienas, lankęsis tose vietose, negali be nerimo stebėti ten dabar vykstančių įvykių. O kas dar laukia šios žemės? Deja, dramatiškas nesutarimų ir naikinimo suktukas nesustoja, o įtraukia vis naujas savo aukas. Bėlika tik melstis ir su vysk. V. Padolskiu linkėti ramybės šiai daug liūdesio patyrusiai žemei.

Įteikta 2004 m. liepos mėn.

„THE JOURNEY TO THE HOLY LAND“
BY BISHOP VINCEN TAS PADOLSKIS

Lionginas Virbalas, SJ

Summary

The article reviews the memoirs of Bishop Padolskis about his journey to the Holy Land, comparing them with other similar pilgrim journeys in the Lithuanian language and the current situation in Palestine. After studies in Fribourg, Switzerland and the Bible Institute in Rome, prompted by both his scholarly interest as a Bible specialist and piety, Padolskis traveled to Palestine to become acquainted with the birth land of the Bible and Jesus. Only the first part of his memoirs of the journey is being published. Almost half of it consists of descriptions of trips through various countries on the way to the Holy Land. In the other part there are impressions of his excursions in Syria and Galilee and commentaries about places visited. Although Padolskis spent five weeks in Jerusalem, he recognized the importance of this city and the vast number of holy places and, apparently, wanted to write about it in a separate part, but it was never issued.

¹⁷ Ten pat, p. 288–289.

¹⁸ Ten pat, p. 66.

The account of the journey is supplemented with photographs taken by Padolskis. In writing about cities visited, the author uses the opportunity to describe in broader terms histories in the Bible tied to them, mentions archeological findings and the every day events of life in Palestine of that time. From the account of the journey one can see the activities of the Catholic Church monasteries from a historical perspective in the Holy Land. During the whole trip Padolskis felt like a pilgrim priest, frequently mentioning in which chapel or church he was able to offer Holy Masses. As he had spent a longer period abroad, scenes during the trip reminded him of places, people in Lithuania, their piety, history. Bishop Padolskis noted that the land he was visiting had faced many struggles in its history, but was now peaceful. Today seventy years later the peace unfortunately still remains as a desired hope and an unrealizable goal.